

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

AVROPA VƏ AMERİKA ÖLKƏLƏRİNİN
YENİ VƏ MÜASİR TARİXİ KAFEDRASİ

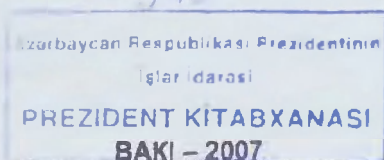
63.3(700)6
A 37

«ABŞ-İN MÜASİR TARİXİ
(1918-2001)»
fənninin

PROQRAMI

Tarix fakültəsinin «Amerikaşünaslıq»
ixtisası üzrə tələbələri üçün

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Elmi-Metodik Şurası «Tarix» bölməsinin 03.03.2007-ci il tarixli 4 nömrəli iclas protokolu ilə fənn proqramı kimi tövsiyə edilmişdir.

GİRİŞ

Proqram BDU-nun Avropa və Amerika ölkələrinin yeni və müasir tarixi kafedrasında hazırlanmışdır.

Tərtib edən: t.e.n. L.C. Hüseynova

Redaktoru: dos. M.B. Fətəliyev

Reyçilər: dos. M.Ə. Baxışov
b/m. R.X. Hüseynov

Son dövrdə xarici ölkələr tarixinə dair yeni fənn proqramlarının yazılması aktual problemlərdən birinə çevrilmişdir, çünki mövcud nəşrlər təhsilin keyfiyyətinin müasir tələblərinə cavab vermir.

Bu nəşr ABŞ tarixinə dair Azərbaycan Respublikasında ilk fənn proqramıdır və proqramda Birinci dünya müharibəsinin sonundan XXI əsrin əvvəllərinə qədər Amerika Birləşmiş Ştatlarının tarixi inkişafının əsas qanunauyğunluğu və xüsusiyyətləri müəyyən edilib.

Proqram Azərbaycan, Rus və İngilis dilində nəşr olunmuş geniş ədəbiyyat əsasında yazılmışdır. Müəllif son nəzəri-metodoloji tədqiqatları nəzərə alaraq xarici ölkələrin yeni və müasir tarixinin öyrənilməsində yeni nöqtəyi-nəzərdən istifadə etmişdir.

«ABŞ-ın müasir tarixi» fənn proqramı – tədris komplektinə daxil olan kitablardan biridir və bura həmçinin «Современная история США (1918-2001)» dərslərsə vasitə də daxildir. Göstərilmiş materiallar birbaşa kurs ilə bağlıdır və materialların uğurla mənimsənilməsi üçün böyük əhəmiyyətə malikdir.

Proqram universitetlərin tarix fakültələrinin və xarici dillər institutlarının tələbələri üçün regionşünaslıq üzrə istifadə olunmaq üçün nəzərdə tutulub.

Mövzu 1. «Birinci dünya müharibəsinin ABŞ üçün nəticələri»

- Paris sülh konfransının tarixçəsi. Konfransda böyük dövlətlərin məqsəd və vəzifələri.
- Paris sülh konfransı və ABŞ. Konfransda ABŞ-ın məqsəd və vəzifələri, V.Vilsonun 14 maddəsi
- Sülh konfransı. Konfransın təşkili, Vilsonun çətinlikləri
- Versal sülh müqaviləsi: müqavilənin şərtləri, Almaniyanın müqaviləyə münasibəti
- ABŞ və Millətlər Cəmiyyəti. Nizamnamənin layihəsi, təşkilatın məqsədləri və onun quruluşu.
- Müqavilənin ABŞ Senatı tərəfindən rədd etməsi. V.Vilsonun millətə müraciəti, Locun qeyd-şərtləri, ABŞ Senatında bu məsələyə dair qruplaşmalar, Senatda səsvermə, ABŞ Senatı tərəfindən şərtlərin rədd edilməsi, nəticələr.
- 1918-1920-ci illərdə ABŞ-da daxili və siyasi vəziyyət.

Mövzu 2. «ABŞ 20-ci illərdə. Prosperiti («çiçəklənmə») dövrü»

- 1920-ci il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, U.Hardinqin qələbəsi.
- U.Hardinq administrasiyası: prezident, kabinet
- Qalmaqallar: Veteranlar Bürosu, Tipotdoun qalmaqalı, Doertiyyə qarşı ittihamlar
- İcra hakimiyyətinin yeni başçısı. Hardinqin vəfatı, Kulicin hakimiyyətə gəlməsi
- 1924-cü il prezident seçkiləri. demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, Kulicin qələbəsi
- K.Kulic administrasiyası: prezident, kabinet
- 1928-ci il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, Huverin qələbəsi
- H.Huver administrasiyası: prezident, kabinet

- Mellonun maliyyə siyasəti. Bütçə islahatı, vergi qanunları, ABŞ konqresinin münasibəti
- Kənd təsərrüfatında dəyişikliklər. Müharibə dövrü çiçəklənməsi, dinc dövrün dəyişiklikləri, Konqresdə fermerlər bloku, MakNari-Hogen qanunu – The McNary-Haugen Bill, Kənd təsərrüfatı bazarı haqqında qanun - The Agricultural Marketing Act.
- Tarif siyasəti. Fordni- MakKamber tarif haqqında qanunu – The Fordney- McCumber Tariff, Holi-Smutun tariflər haqqında qanunu - The Smoot-Hawley Tariff)
- Birja fırladaqları
- Təcridçilik. ABŞ-ın Millətlər Cəmiyyətində fəaliyyəti, beynəlxalq konfranslarda iştirak, Almaniyanın ödəyəcəyi təzminat məsələsi, Daues-Yunq planı, Huver moratoriumu, Vaşinqton konfransı, Cenevrə konfransı, Brian-Kelloq paktı, London konfransı, Mancur böhranı və Stimson doktrinası, Latin Amerikasına ilə münasibətlər.
- «Hayqıran iyirmincilər». Qara Amerikalılarının problemləri, qadınların məsələsi, mühacirət, fəhlə hərəkatı, spirtli içkilərin istehsalı və istehlakını qadağan edən ABŞ Konsitusiyasına 18-ci düzəliş, ku-klus-klan, texnikanın və tibbin inkişafı.
- Mədəniyyət. İncəsənət: rəssamlıq, heykəltəraşlıq, fotoqrafiya. Ədəbiyyat: proza (Sinkler Lüis, Frensis Skott Fitscerald, Ernst Heminquey, Teodor Drayzer), poeziya, drama (Yucin O'Nil, Sidney Hovard, Elmer Rays), qəzet və jurnallar («Nyu-York Deyli Nyus» - New York Daily News, «Nyu-York Deyli Mirror» - New York Daily Mirror, «Nyu-York Deyli Qrafik» - New York Daily Graphic, «Riders Daycest» - Reader's Digest, «Taym» - Time. «Nyusuik» - Newsweek, «YUES Nyus ənd Uöld Riport» - US News and World Report, «Nyuyorker» - New Yorker). Musiqi: opera, musiqili teatr, caz. Kinematoqraf: rejissorlar, ulduzlar (Çarli Çaplin, Rudolf Valentino, Duqlas Feyrbenks, Meri Pikford, Klara Bou, Qloriya Svenson). Radio. İdman.

Mövzu 3. «Franklin Delano Ruzveltin «Yeni kurs»u»

- Böyük durğunluq. Huverin tədbirləri. Maliyyə korporasiyasının yenidənqurulması, Yardım qanunu, Mənzil tikintisi üzrə kredit federal bankları haqqında qanun. Ümumi milli məhsul. Milli gəlir. Müflislik. İşsizlik. Milli mədəniyyətin tənəzzülü.
- 1932-ci il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, F.D.Ruzveltin qələbəsi.
- «Yeni kurs» - New Deal. Prezident, prezidentin inauqurasiya nitqi, kabinet
- «Yeni kurs»un fəlsəfəsi. Plankı iqtisadiyyat, C.M.Keynsin iqtisadi nəzəriyyəsi. Yardım, bərpa, islahat.
- İşsizliyin aradan qaldırılması üçün aparılan tədbirlər. Vətəndaş mühafizəsi Korpusu - Civilian Conservation Corps (CCC), Fövqəladə yardım üzrə federal İdarəsi - Federal Emergency Relief Administration (FERA), Mülki İşlər İdarəsi - Civil Works Administration.
- Sənayenin bərpası üçün aparılan tədbirlər. Sənayenin Milli bərpası idarəsi - The National Industrial Recovery Act (NIRA), İctimai İşlər İdrəsi - Public Works Administration (PWA)
- Kənd təsərrüfatının bərpası üçün aparılan tədbirlər. Kənd təsərrüfatının tənzimlənməsi haqqında qanun - The Agricultural Adjustment Act (AAA).
- Bank sisteminin islahatı. Banklar haqqında Fövqəladə qanun - The Emergency Banking Act, Qlass-Stiqal bank əmanətlərinin sığortası qanunu - The Glass-Steagall Banking Act, Banklar haqqında qanun – The Banking Act.
- Tarif siyasəti. Tarif müharibələri. Beynəlxalq ticarət sazişləri haqqında qanun - The Trade Agreements Act.
- F.D.Ruzveltin ikinci «100 günü». «Yeni kurs»un tənqidi, «Yeni kurs»un siyasi bəyənilməsi, ABŞ Konstitusiyasına 20-ci düzəlişi.
- 1936-cı il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, F.D.Ruzveltin qələbəsi.

- İşsizliyin aradan qaldırılması üçün aparılan tədbirlər. İctimai işlərin icrası idarəsi - Works Progress Administration (WPA), Milli Gənclər idarəsi - National Youth Administration (NYA)
- Əmək münasibətləri sahəsində aparılan tədbirlər. Sənaye həmkarlar ittifaqlarının Konqresi - Congress of Industrial Organizations, Əmək münasibətləri üzrə Milli qanun - The National Labor Relations Act, Ədalətli əmək şəraitləri haqqında qanun - The Fair Labor Standard Act .
- Kənd təsərrüfatının bərpası üçün aparılan tədbirlər. Köçürülmə üzrə idarə - Resettlement Administration (RA)
- Yoxsulların mühafizəsi üçün aparılan tədbirlər. Sosial sığorta qanunu - The Social Security Act
- F.D.Ruzvelt və ABŞ-ın Ali məhkəməsi. «Yeni kurs» qanunlarının ABŞ-ın Ali Məhkəməsi tərəfindən ləğv edilməsi. ABŞ Ali Məhkəməsinin islahatı planı
- «Yeni kurs»un əhəmiyyəti. Müsbət və mənfi tərəfləri.
- Latın Amerikasına ilə münasibətlər. «Mehriban qonşuluq» siyasəti - The Good Neighbor Policy.
- Durğunluğa məruz qalmış cəmiyyət. Təhsil, texnikanın inkişafı: hava kondisioneri, neylon, tibbin inkişafı
- Ümitsizlik mədəniyyəti. İncəsənət: rəssamlıq, memarlıq. Ədəbiyyat: proza (Con Steynbek, Ceyms Farrell, Uilyam Folkner, Tomas Vulf), poeziya, drama, jurnallar (Layf – Life). Musiqi: bəstəkarlar və dirijorlar, opera, musiqili teatr, müasir rəqs, sving (cazın növü). Kinematograf: mükəmməl komediyalar, Uolt Disneyin cizgi filmləri (Ağca Qız və yeddi cırdan – Snow White and Seven Dwarfs, Pinokkio – Pinocchio, Fantaziya – Fantasia), qanqster filmləri, qorxu filmləri, vesternlər, macəra filmləri, Teknikolor. Radio.

Mövzu 4. «ABŞ İkinci dünya müharibəsi illərində»

- Müharibənin yaxınlaşması. Avropada siyasi böhran, bitərəflik siyasəti və təcridçilik. Təcridçilik haqqında

qanun, F.D.Ruzvelitin İkinci dünya müharibəsi arəfəsində siyasəti.

- Müharibəyə hazırlıq və müdafiə. Hərbi xərclər, ehtiyatda olanların hazırlanması, Hərbi qulluqçuluq haqqında qanun.
- 1940-cı il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, F.D.Ruzveltin üçüncü qələbəsi.
- Müttəfiqlərə yardım. Hərbi gəmilərin verilməsi, Lend-liz haqqında qanun, Atlantika xartiyası, Atlantik okeanda hərbi əməliyyatlar
- ABŞ-ın İkinci dünya müharibəsinə daxil olması. Yaponiyanın Çinə təcavüzü, Kurusu missiyası, Pörl-Harbora hücum, F.D.Ruzveltin millətə müraciəti.
- İstehsalatın səfərbəyliyi
- Əmək qanunvericiliyi sahəsi üzrə siyasət
- Nəqliyyatın səfərbərliyi
- Hərbi xərclər
- 1944-cü il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, F.D.Ruzveltin dördüncü qələbəsi.
- ABŞ-ın Avropadakı hərbi əməliyyatlarında iştirakı.
- Sakit okeanda hərbi əməliyyatlar.
- Birləşmiş Millətlər Təşkilatının yaradılması. Müharibədən sonra Avropanın quruluşu məsələsi. Kasablanka konfransı, 1943-cü il Moskva konfransı, Qahirə konfransı, Tehran konfransı, Yalta konfransı, Potsdam konfransı, BMT Nizamnaməsinin layihəsi: Dumbarton-Oks konfransı, San-Fransisko konfransı, BMT-nin quruluşu: Baş Məclisi, Təhlükəsizlik Şurası, Katiblik, İqtisadi və Sosial Şura, Beynəlxalq məhkəmə, Qəyyumluq şurası, beynəlxalq ixtisaslaşdırılmış təşkilatlar.

Mövzu 5. «ABŞ İkinci dünya müharibəsindən sonra»

- H.Trumen administrasiyası. Prezident, kabinet.

- Hökumətdə dəyişikliklər və islahatlar. Huverin komissiyası, Milli təhlükəsizlik şurası, ABŞ Konsitusiyasına 22-ci düzəliş.
- Əmək münasibətləri. Qadınların işlə təmin edilməsi, əmək münasibətlərinin tənzim edilməsi, Taft-Hartli qanunu - The Taft-Hartley Act.
- 1948-ci il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, diskokratlar, proqresistlər, seçki kampaniyası, H.Trumenin qələbəsi.
- «Ədalətli kurs». Ucuzlu ev tikintisi, məvaciblərin minimumu, əhalinin sosial müdafiəsi.
- H.Trumenin dövlət proqramının müvəffəqiyyətsizliyi. İnsan hüquqları, tibbi sığorta, təhsilə federal yardım proqramı.
- Milli təhlükəsizlik. H.Trumenin göstərişi, Hissin işi, Rozenberqin işi, ABŞ Kommunist partiyasının başçıları üzərində məhkəmələr, Makkarren qanunu, Makkarren-Uolter qanunu.
- 1952-ci il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, D.Eyzenhauerin qələbəsi.
- D.Eyzenhauer administrasiyası. Prezident, kabinet, prezidentin köməkçisi.
- Hökumətdə dəyişikliklər və islahatlar. Huverin ikinci komissiyası, Səhiyyə, təhsil və sosial təminat nazirliyi.
- D.Eyzenhauerin birinci prezidentliyi dövründə sosial qanunvericiliyi
- Makkartizm
- 1956-cı il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, D.Eyzenhauerin qələbəsi.
- D.Eyzenhauerin ikinci prezidentliyi dövründə sosial qanunvericiliyi
- İnsan hüquqlarının qorunması. Məktəblərdə seqreqasiyalı təhsili konstitusiyaya zidd olması, Montqomeridə avtoneqliyyatın boykot olunması, Littl-Rokda toqquşma,

1957-ci il insan hüquqları haqqında qanun - The Civil Rights Act of 1957

- ABŞ-a yeni ştatların daxil olunması. Alyaska, Havay.
- «Soyuq müharibə». Trumen doktrinası, Marşall planı, Berlinin mühasirəsi, NATO-nın yaradılması, 1955-ci il Cenevrə konfransı, «bir nöqtəyə yönəldilmiş zərbə» doktrinası, U-2 təyyarəsi ilə hadisə, Koreyada müharibə (Koreyanın bölünməsi, Koreya Respublikası, Şimali Koreyanın təcavüzü, BMT-nin Tədbirləri, Çinin hərbi müdaxiləsi, MakArturun istefaya çıxması, barışıq razılaşması, ABŞ-ın hərbi xərcləri), ANZYUS, SEATO, Süveyş böhranı, Eyzenhauer doktrinası.
- «Kütləvi istehlak cəmiyyəti». Urbanizasiya, böyük şəhərlərin həyatı, təhsil, texnikanın inkişafı: kompüter, tranzist, avtomaşın, tibbin inkişafı: antibiotiklər, poliomiellitə qarşı peyvənd.
- Çiçəklənən mədəniyyət. İncəsənət: rəssamlıq, heykəltəraşlıq, memarlıq. Ədəbiyyat: proza (Norman Meyler, Cerom Devid Selincer, Truman Kapote), poeziya, drama (Yucin O'Nil, Tenessi Uilyams, Artur Miller), jurnallar (Tivi qayd – TV Guide, Pleyboy - Playboy, Sports illüstrəydid – Sports Illustrated). Musiqi: opera, musiqili teatr, kantri musiqisi. Kinematoqraf: rejissorlar (Alfred Hiçkok, Orson Uelles), ulduzlar (Klark Geybl, Hemfri Boqart, Qari Kuper, Spenser Treysi, Con Uayn, Coan Krouford, Bett Devis, Marlen Ditrix, Katerin Hepbörn, Merilin Monro, Elizabet Teylor, Marlon Brando), müzikllar, hərbi filmlər, geniş formatlı filmlər. Televiziya: varyete şouları, komediyalar, macəra serialları, «sabun operaları», uşaq verişləri, tokşoular, sual-cavab oyunları, dramalar, xəbərlər və siyasi-ictimai verişlər, idman, filmlər.

Mövzu 6. « C.F. Kennedinin «Yeni hüdudlar» kursu»

- 1960-cı il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, C.F.Kennedinin qələbəsi.

- C.F.Kennedi administrasiyası. Prezident, inauqurasiya nitqi, kabinet.
- «Yeni hüdudlar». Məvaciblərin minimumu, əhalinin sosial müdafiəsi, Sülh korpusu.
- C.F.Kennedinin daxili siyasətində uğursuzluqları. Təhsilə federal yardım proqramı, qocaların tibbi sığortası proqramı – Medikeyr - (Medical Care)
- İqtisadiyyat. Poladtökmə şirkətlərlə mübahisə, Ticarətin genişlənməsi haqqında qanun - The Trade Expansion Act .
- Zənci hərəkatı – Qara inqilab . Oturaq nümayişlər, azadlıq reydləri, universitetlərdə seqreqasiyanın ləğv edilməsi, kütləvi nümayişlər, Vaşinqtona yürüş.
- Xarici siyasət. «Çevik münasibət» doktrinası, Latin Amerikası, 1961-ci il Berlin böhranı, 1962-ci il Kuba böhranı.
- C.F.Kennedinin öldürülməsi. Dallasda faciə. Uorrenin komissiyası.

Mövzu 7. «L.Consonun «Böyük cəmiyyət» kursu»

- L.Conson administrasiyası. Prezident, kabinet.
- 1964-cü il prezident seçkiləri. Demokratlar, respublikaçılar, seçki kampaniyası, L.Consonun qələbəsi.
- Sosial qanunvericilik. İqtisadi imkanlar haqqında qanun, Appalaçinin regional inkişafı haqqında qanun, İbtidai və orta təhsil haqqında qanun, qocaların tibbi sığortası proqramı – Medikeyr - (Medical Care) .
- Hökumətdə dəyişikliklər və islahatlar. Tikinti və şəhərlərin inkişaf nazirliyi, Nəqliyyat nazirliyi, ABŞ Konsitusiyasına 25-ci düzəliş.
- Zənci hərəkatının azalması. ABŞ Konsitusiyasına 24-cü düzəliş, 1964-cü il insan hüquqları haqqında qanun, Selmada toqquşma, 1965-ci il səsvermə hüququ haqqında qanun - The Voting Rights Act of 1965, zəncilərin müxtəlif təşkilatları və onların başçıları, zənci gettolan.
- Hinduların vəziyyəti

Hörmətli oxucu,

“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18-ci və 19-cu maddələrinə uyğun olaraq müəlliflik hüququnun qorunması məqsədilə əsərin tam mətni ilə Kitabxananın oxu zalında tanış ola bilərsiniz.

